

Nr 32.

Av herr Brandt m. fl., angående utredning rörande säsongarbetslösheten inom sågverksindustrien m. m.

Sågverksindustrien genomgick under mellankrigstiden avsevärda strukturförändringar. En omfattande rationalisering genomfördes, varvid arbetskraftsbehovet nedskars, och åtskilliga sågverk måste lägga ned driften på grund av marknadsförhållanden och sinande råvarutillgångar. Ehuru det var ofrånkomligt, att antalet inom denna industri sysselsatta minskades, kunde man möjligen av rationaliseringen ha väntat sig en jämnare sysselsättning av den kvarvarande arbetskraften. Det bör ju allmänt sett förhålla sig så, att säsongmässiga driftsstopp både med hänsyn till arbetskraftens utnyttjande och kapitalanläggningarnas förräntning icke äro förenliga med verklig rationalisering. Men inom sågverksindustrien har parallellt med den tekniska rationaliseringen inträffat en ökning av säsongarbetslösheten.

Någon föreställning om säsongarbetslöshetens växlingar kan man få ur följande statistik, som i procenttal anger antalet arbetslöshetsveckor i förhållande till hela antalet till Svenska sågverksindustriarbetareförbundet redovisade veckomedlemskap under några år med relativt god sysselsättning vid sågverken:

	1924	1929	1937	1939
Umeå distrikt, Holmsund	16,85	17,14	21,94	18,76
Ådalens distrikt (fem avd.)	11,13	11,71	35,98	26,64
» » Dynäs	24,46	39,61	50,58	44,08
» » Väja	4,36	40,34	37,51	42,20
Sundsvalls distrikt (sex avd.)	18,22	22,51	36,78	31,36
Hudiksvalls och Söderhamns distrikt (tre avd.)	21,89	19,86	21,94	27,53
Gävle distrikt (fem avd.)	4,91	10,81	16,03	10,01
Värmlands distrikt, Skoghall	8,06	11,12	12,20	15,95

Under första kvartalet 1942 anger Svenska sågverksindustriarbetareförbundets statistik genomsnittligt omkring 6 500 arbetare såsom arbetslösa, vilket motsvarar omkring en halv miljon förlorade dagsverken. För samma tid beräknas vid 40 representativa sågverk i Norrland och Dalarna arbetslösheten genomsnittligt ha omfattat 2 156 arbetare motsvarande cirka 166 000 dagsverken. Totalantalet arbetare vid dessa sågverk var cirka 9 600.

Siffrorna visa dels en tendens till ökning av säsongarbetslösheten, dels att förhållandena variera på olika orter. Den sistnämnda företeelsen framträder ännu starkare vid jämförelser mellan de enstaka sågverken. Orsakerna här-

till äro att söka på skilda områden. På sina håll har en önskan från såväl arbetsledningens som de anställdas sida förelegat att den efter rationaliseringen alltför stora arbetsstyrkan skulle sysselsättas åtminstone någon del av året. En kontinuerlig drift försvåras dock framför allt av utskeppningarnas koncentration till de isfria månaderna, förändringar i råvarutillgången samt tekniska förhållanden. Sysselsättningens variation vid olika sågverk beror utan tvivel till en del på att de nämnda orsakerna till driftsstopp göra sig gällande med olika styrka vid olika företag. Från arbetarhåll hävdas med bestämdhet, att en av de bidragande orsakerna är den, att alla företagsledningar icke visat tillräckligt intresse för att söka undvika säsongmässiga driftsstopp.

En viss motsättning mellan enskilda intressen och samhällsintresset kan iakttagas beträffande säsongarbetslösheten. Det kan ur en industris synpunkt vara fördelaktigt att bedriva arbetet i två eller tre skift under utlastningssäsongen för att sedan stoppa driften under vintermånaderna. För arbetarnas försörjning under driftsstopptiden måste därvid i sista hand samhället bära ansvaret. En del av företagets produktionskostnader övervältras på detta sätt på samhället.

Att säsongarbetslösheten kan minskas genom målmedvetna åtgärder från företagsledningens sida visar exempel från statens skogsindustrier, som driver sina sågverk med utmärkt gott ekonomiskt resultat och undviker brädgårdsarbetarnas säsongarbetslöshet genom att driva i dubbla skift under vintermånaderna. Vissa enskilda företag ha också gjort framgångsrika ansträngningar att motverka fluktuationer i sysselsättningen.

Det synes angeläget, att samhället gör vad som är möjligt för att bevaka sina intressen, i den mån dessa komma i konflikt med enskilda, och för att söka stimulera sågverksindustrien till att jämväl i eget intresse finna lämpligaste tekniska och organisatoriska driftsformer. En samordning av olika industriernas och orters intressen är även nödvändig i synnerhet om ytterligare minskning av arbetarstammen blir erforderlig. För att kunna anvisa åtgärder på området kräves ett klarläggande av säsongarbetslöshetens omfattning och orsaker.

Med stöd av vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utredning av de förhållanden, som sammanhånga med säsongarbetslösheten inom sågverksindustrien samt av möjligheterna att genom samhälleliga åtgärder verka för jämnare sysselsättning av sågverksarbetarna.

Stockholm i januari 1945.

Erik Brandt.

Henry Allard.

K. J. Andersson.

Sigfrid Jonsson.

Torsten Nilsson.